

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

Nyhedsbrev Maj 2014.

1. Nyt fra formanden
2. Kursus i insemination
3. Evig aktuel
4. Referat fra avlsudvalget

Nyt fra formanden

Siden sidst, har jeg prøvet at følge lidt op på, hvordan det er gået rundt omkring. Mit generelle indtryk er, at der er kommet mange lam uden de helt store problemer, men at enkelte avlere har været endda aldeles hårdt ramt af enten uheld eller coli infektion på lam under 1 uge.

Der kan være flere årsager til at lam dør af coli. Coli bakterien findes egentlig normalt i omgivelser og halm, men får den lov, at opformere sig i tarmkanalen hos et spædlam, sker der for det første en eksplosion i udskillelsen fra lammet, så smittetrykket bliver højt i omgivelserne, men lammet dør som oftest også ret hurtigt uden mange synlige symptomer. Lammet vil nogle timer inden dødsfaldet få en lidt anden facon på maven og holder man lammet op mod øret og ryster det lidt, vil man høre, at det skvulper. Normalt koagulerer mælken, når det kommer ned i maven på lammet, så når et lam skvulper, er det ikke normalt. 2-6 timer senere er lammet død eller døende uden nødvendigvis at have fået diarre. Lammet vil ofte være våd rundt om mulen. Årsagen til at colibakterien opformeres er bl.a. utilstrækkelig råmælkstildeling enten fordi de får for sent eller fordi kvalitet og mængde er for dårlig. Mangel på selen og E-vitamin hos fåret inden læmning kan også gøre at livskraften ikke er optimal, lammet kommer senere op og til patten og bum... er der først sket dødsfald so følge af coli er det bedste man kan gøre at tømme stalden, muge ud og strø noget desinficerende. Det kan jo bare ikke altid lade sig gøre, så kan man i det mindste flytte dem, der mangler at læmme, til et rent område så kommer man langt. Tilskud af mælkesyrebakterier ved fødslen kan hjælpe med at udkonkurrere coli bakterierne og sidste løsning er evt behandling med antibiotika. Denne løsning er dog tit den ringeste, da colibakterier lynhurtigt danner resistens overfor det anvendte middel så det kan blive nødvendigt at skifte 1-2 gange undervejs.

Nok om syge og døde dyr... Nedenfor ses fra udskriften besætningsoversigt får hvordan det er gået for suffolk de sidste 12 måneder (af dem der er indberettet). Der er død 161 lam på i alt 1047 fødte, det svarer til en dødelighed på 15,4 %. Der er efter min mening for højt men i lys af ovenstående er der en forklaring på en del af dem.

Racegennemsnit, sidste 12 måneder: suffolk				
	Væddere		Gimmer	
	Antal	Gns.	Antal	Gns.
Gns. Fødselsvægt	231	5,1	211	4,9
Gns. 2 mdrs vægt	299	29	256	27
Gns. 4 mdrs vægt	96	52	90	45
Gns. klassificering				
			Antal	Gns.
Antal læmninger 1.års får			60	1,3
Antal læmninger øvrige får			463	1,8
Antal årsfår				
Fødte lam pr. årsfår			1047	1,7
Døde lam pr. årsfår			161	0,3
Fravænnede lam pr. årsfår			886	1,5

Afsætning af slagtelam har set meget skidt ud til en start. Allerede for 2 måneder siden klagede lammeproducenterne over, at de ikke kunne komme af med deres lam, end ikke lige op til påske, hvor der ellers plejer at være stor efterspørgsel. Slagterne er imidlertid overordentlig glade for suffolk lam, så for mange er det heldigvis lykkedes med lidt forsinkelse at få dem afsat dog flere steder med 1-2 kr mindre pr kg.

Avlsdyrssalget er der først ved at komme lidt skub i nu. Sidste år have en del avlere mange forudbestillinger næsten inden læmning. Det har ikke været tilfældet i år. Heldigvis ser det også ud til at vende nu. Påskelørdag var fårets dag med perfekt vejr. Mange benyttede lejligheden til at komme ud og se på får. Jeg mangler måske bare lidt mere opbakning fra Dansk Fåreavl til projektet. Som det er nu ligger alle omkostninger ved den enkelte og det begrænser nok nogen i at gøre en hel masse. Tilsvarende arrangementer i kvægsektoren bakkes både arbejdsmæssigt, idemæssigt og økonomisk op af organisationen og andre i berøring med erhvervet. Måske det kunne være et projekt man kunne søge fåreafgiftsfonden om, da det jo må være i alles interesse at øge kendskabet til får og lam. Måske lidt mere medieopmærksomhed og smagsprøver kunne være vejen til øget opmærksomhed om dansk lammekød. Som det ses længere henne i bladet, er insemineringskurset nu i høring og de første 2 kurser er planlagt. Det er mit håb, at det også vil kunne tillukke fårefolk, der blot vil vide mere om reproduktion, da antallet af folk, der vil inseminere, nok er begrænset. Jeg synes, det er en sensation, som jeg er enormt stolt af at være en del af. Nu har andre før mig kæmpet bravt i over 14 år for, at det skulle lykkes. Endelig!!

Der har været møde med racerne i avlsudvalget. Der var desværre ingen fra bestyrelsen der havde mulighed for at deltage pga. konfirmation mm. Jeg havde lavet aftale med Jens Østergård om, at han ville repræsentere os ved mødet, men han blev forhindret i sidste øjeblik. Referat ses nederst i nyhedsbrevet. Nu står dyrskuesæsonen snart for døren og jeg håber at, i vil vise vores fine race frem på diverse skuer. Er du førstegangsudstillere eller blot ønsker en andens syn og vejledning, så grib endelig fat på enten en af os i bestyrelsen eller en anden avler, der er vant til at udstille. Jeg vil rigtig gerne høre, hvordan det går jer og også rigtig gerne have billeder. Hvis du går ind på www.lr.dk og søger på dyrskuer, kan du både se hvor og hvornår, der er dyrskuer, men også hvad de gældende sundhedsregler er.

Husk at sætte kryds i kalenderen den 6/9 til vores næste Suffolkdag hos Karen og Mogens Olsen, Hørve Hilsen Anne Nymand

Sensation!

Kursus i insemination af egne får

Efter at Ole Selmer og Erik Raagaard Nielsen i 2001 forsøgte at få et kursus godkendt, så fåreavlere kunne autoriseres til at inseminere egne får, er det nu endelig ved at lykkes af få lovgivningen i orden. Lovforslaget om "bekendtgørelse om insemination af får og/eller geder" er i høring frem til 26/5 og træder i kraft pr 9/6 2014. Herefter vil det være muligt for fåreavlere efter endt kursus at ansøge FVST om godkendelse til at inseminere egne får.

De første kurser afholdes allerede i august for at give folk mulighed for evt. at nå at inseminere i år. Formålet med kurset er, at give kursisterne de teoretiske og praktiske færdigheder, der er nødvendige for, at kursisten på betryggende vis kan udføre insemination på får. For at opnå de bedste resultater af insemination er det vigtigt, at have et indgående kendskab til fårets reproduktion. Herudover skal forberedelserne inden og procedurerne omkring inseminationen være optimale og udgøre et minimum af stress for moderdyret, så chancen for et vellykket resultat optimeres. Der er mit håb, at også andre, der ikke nødvendigvis påtænker at inseminere, vil kunne få gavn af en grundig gennemgang og forståelse for fårets reproduktion.

Kurset er blevet til i samarbejde med Foreningen for Gotlandske Pelsfår i Dk, fåreafgiftsfonden og undertegnede. Fåreafgiftsfonden betaler halvdelen af kursusudgiften for de første 30 deltagere så meld endelig ind, hvis det har din interesse, der er allerede 19 skrevet op.

Kursusansvarlig og underviser:

Kvægfagdyrlæge Anne Købsted Nymand, Dyr lægerne
Himmerland, Kvæg A/S, Vestre Boulevard 23, 9600 Aars,

Tid: **Mandag den 18. august 2014 kl 9-17.30** samt tilsvarende
Onsdag den 27. august 2014 kl 9-17.30

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

- Sted: Den teoretiske del: Vestre Boulevard 23, 9600 Aars alternativt i Agrinords/ vores nye lokaler på Markedsvej 6, 9600 Aars (mere information ved tilmelding)
Den praktiske del: Gl. Blærevej 67, 9600 Aars
- Deltagere: Fåre avlere, der ønsker, at kunne inseminere får og som har erfaring i pasning og håndtering af får. Max antal deltagere pr. gang er 20.
- Pris: For de første 30 deltagere er prisen 500 kr.pr. deltager inkl. forplejning, herefter 1000 kr. (priser er eksklusiv moms)
Hvis man tidligere har deltaget på kurset og senere ønsker at komme på et opdateringskursus, så kan man, hvis der er plads, få lov at deltage til kostprisen, som er 500 kr + moms.
I prisen er inkl. Kursusmateriale, rundstykke ved ankomst, kaffe, frokost og en skrub af sandwich.
- Kursusmål: Kurset har til formål, at give kursisterne de teoretiske og praktiske færdigheder, der er nødvendige for, at kursisten på betryggende vis kan udføre insemination på får.
- Kursusomfang: Kurset er et 1- dages kursus med 4 timers teori og 3 timers praktiske øvelser
- Kursusbevis: Deltagerne får efter endt og betalt kursus udleveret et kursusbevis som dokumentation på deltagelse og herunder de opnåede kvalifikationer.
- Efter endt kursus: Fødevarestyrelsen modtager information om hver enkelt deltager i form af navn, adresse, CPR-nr samt dato for deltagelse i kurset.
Deltagere, der opnår godkendelse af FVST til insemination skal sende/maile skema med oplysning om insemination i underskrevet tilstand til undertegnede senest en måned efter sidste insemination. Skemaet skal indeholde oplysninger om dato for insemination, identitet af han og hundyr samt evt. dato for omløbning. Dette skal bruges til statistisk behandling.
- Tilmelding: På mail til: rask.nymand@mail.dk
På tlf. til: 96982851 (hverdage kl 9-15)
Ved tilmelding oplyses ønsket dag for deltagelse og også meget gerne, om man kan komme begge dage, hvis det skulle blive nødvendigt at flytte rundt.
Desuden oplyses navn, adresse og telefon nummer
Sidste frist for tilmelding er fredag den 8. august 2014

Jeg glæder mig rigtig meget til at høre fra jer!

Anne Købsted Nymand Kvægfygelæge.Dyrlægerne Himmerland, Kvæg.Vestre Boulevard 23, 9600 Aars

---

Evig Actuel !!

Coccidiose kan give problemer hos alle vore husdyr, men da de er meget værtsspecifikke, smitter de ikke på tværs af husdyrarterne. Der findes 11 coccidiearter hos får, men kun to af disse giver sygdom. Lam kan smittes helt fra fødslen ved at optage coccidieæg (oocyster) fra omgivelserne. Det kan være fra moderens tilsmudsede yver/ patter eller fra omgivelserne. Efter at oocysterne er nået tarmen, klækker de og borer sig ind i tarmens celler, hvor de deler sig og invaderer nye, alt mens de angrebne celler ødelægges. Først efter 2-3 uger begynder lammet at udskille oocyster i gødningen. Lam kan af samme grund derfor godt have symptomer på coccidiose uden at man kan påvise massiv forekomst af æg i gødningsprøver. Coccidier findes i alle besætninger, men om det giver anledning til nedsat tilvækst, sygdom eller dødsfald afhænger meget af management i besætningen.

Følgende kan nedsætte smittetrykket og hindre udbrud:

- Placér foder- og vandtrug, så der ikke kan komme gødning i dem. Lam må ikke løbe ud på foderbordet.
- Hold fodertrug tørre og rene.
- Hold vandtrug rene og skift vand dagligt.
- Hold fællesbokse og læmmebokse tørre og velstrøede.
- Hav en passende lav belægningsgrad både i stalden og på græs

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

- Sørg for at lammene får rigeligt råmælk inden for de første timer efter fødsel (mindst 50 ml pr. kg fødselsvægt).
  - Undgå sammenblanding af lam, der har mere end 1 måneds aldersforskel.
  - Undgå at lam får adgang til løbegårde, vinterfolde eller fælles drivgange.
  - Adskil lam med diarre fra resten af lammene, indtil årsagen er klarlagt.
  - Da coccidier overlever i græsset fra år til år, skal du undgå at lukke ungdyr ud på inficerede marker.
- Har du marker, hvor der har græsset syge dyr, bør markerne ikke bruges til lam under 5-6 måneder året efter.

Klinisk coccidiose ses oftest hos 4-6 uger gamle lam og ved lam 3 uger efter de er kommet på græs. Allerede ved 6-8 ugers alderen er de fleste lam immune overfor infektionen, men hvis de via ekstrem god hygiejne eller via medicin har været beskyttet fra fødslen kan udbrud ses helt op til 5-6 måneders alderen. De første symptomer er, at lammene ikke gror, som de skal. Ved nærmere inspektion ses lam med op knebet bug og lidt pjusket pels. Enkelte lam er beskidte bagpå eller har decideret diarré. Nogle vil miste appetitten og blive svage og u trivelig (evt. op til 10 % døde). Af og til kan der ses blod i afføringen. Det største tab som følge af infektionen ligger i den manglende tilvækst, da næringsstoffer fra foderet ikke kan optages pga. de kroniske skader i tarmvæggen.

Oocysterne kan leve i mindst et år i miljøet. Derfor er det vigtigt ikke at lukke lam på græsmarker, hvor der var udbrud af coccidiose gennem den sidste sæson. Arealer på marken, hvor jorden er bar f.eks. under træer og ved vandings/ fodringssted er rene coccidier bomber, så hegn disse arealer fra, inden du lukker dyrene ind på marken.

Også indendørs overlever oocysterne fint og høj belægningsgrad, gødningsforurenede vand og foder og fugtig strøelse er alle ting, der øger risikoen for udbrud. Har du haft udbrud af coccidiose på stald så få vasket inventar og omgivelser grundigt efter at dyrene er lukket på græs. Varme er en effektiv "killer", så brug enten damprensere eller svirp alle overflader med en ukrudsbrænder. Denne korte kraftige varmepåvirkning uskadeliggør oocysten, så du kan undgå opbygning af smittetrykket på stald.

Mest effektivt behandles coccidiose med baycox 4 ml/10 kg i munden, men da en sådan behandling koster 7-8 kr pr 10 kg lam, siger det sig selv, at det er bedst at sætte ind med forebyggende tiltag.

Nematodirus har en anden livscyklus end andre rundorm i tarmkanalen hos vore små drøvtyggere. Voksne nematodirus orm lægger deres æg i lammets tarmkanal og herved kommer æggene ud på græsmarken. Æg afsat i den tidlige sommer vil tidligst have udviklet sig til en infektiøs larve i efteråret. I stedet for at klække på dette tidspunkt, hvor temperaturen i reglen er faldende, vil den overvejende del af larverne forblive inde i den beskyttende æggeskal hele vinteren. Inde i ægget kan de overleve i 2 eller flere år, også selvom marken pløjes.

For at klækkes skal larven inde i ægget stimuleres af en periode med koldt vejr efterfulgt af et døgn med en gennemsnitstemperatur på 10 grader. Da vil de fleste æg klækkes samtidigt, hvorfor der ofte vil være store mængder på græsmarken på samme tid. Dette kan forudberegnes ud fra meteorologiske data og i UK har de et varslingsystem så ejere af får, der ikke har rene græsmarker til rådighed kan nå at agere i tide.

Hvis klækningen af æggene sker samtidigt med at marken afgræsses af får med deres unge 6-8 uger gamle lam, vil der kunne ses katastrofale følger. De første tidlige tegn er pludselige dødsfald og at hele flokken af lam pludseligt begynder at se utrivelige ud. Skaden i lammene skyldes ikke de voksne orm, men at de netop optagne infektiøse larver borer sig ind i tarmvæggen på samme tid. Dette er forbundet med stor smerte og lammene ses ofte stående med hovedet nede og opknebet bug. Ørerne er bagudvendte og der ses ofte pludselig og alvorlig diarré og dehydrering.

Gødningsprøver i de tidlige stadier vil ofte ikke vise de store ægtal, da det er de umodne larver der laver problemerne. Senere når larverne bliver kønsmodne og selv lægger æg vil disse kunne ses i mikroskopet som nogle meget karakteristiske store ovale æg.

Oftentimes er der et sammentræf mellem sæsonen for nematodirus og den for coccidiose. Når disse optræder samtidigt i flokken kan dødstallet være meget højt.

For at undgå problemer med nematodirus bør man om muligt ikke lukke lam ud på græsmarker, hvor der de sidste 2 år har græsset modtagelige lam i nematodirus sæsonen. Nyudlagte græsmarker eller marker brugt til 1. slæt samt marker, hvor der sidste år kun græssede voksne får uden lam kan fint bruges. Som

hovedregel siger man, at nematodirus udbrud aldrig ses på nyudlagte græsmarker, at det sjældent ses på 2. års græs men ved ældre marker, kan der ses problemer.

Da unge kalve også kan få problemer med nematodirus er vekselgræsning med køer med kalve ingen løsning. Tidspunkt for læmning og tidspunkt for udbinding kan være med til at nedsætte risikoen for smitte. Sen udbinding vil gøre at en stor del af de klækkede larver når at dø (pga udtørring), inden lammene lukkes ud. Allerede ved 3-4 måneders alderen begynder lammene at blive resistente overfor parasitten og ved 6 måneder er denne ret udtalt.

Som tidligere nævnt kan der ses klækninger i større stil i efterårsmånederne. Selv om lammene udvikler immunitet kan denne gennembrydes ved massive infektioner og da vi herhjemme de sidste par år har haft f.eks en kold oktober måned for så at få en mildere november, ja så har vi faktisk set problemer med denne parasit. Symptomerne har dog generelt været lidt mildere med enkelte dødsfald og mere diarré. I de akutte udbrud virker de fleste ormemedler godt men pga skaderne i tarmsystemet kan der godt fortsætte med at dø lam i de følgende dage efter behandlingen, herefter kan der gå flere måneder før lammene igen tager på. Så, som ved så meget andet, er det mest givtigt at forebygge via fornuftig strategi og rettidig indgriben.

Referat af møde mellem avlsudvalget og racerepræsentanter.

Mødet afholdt 26. april 2014 på Bygholm Landbrugsskole.

Deltagere: Dansk Oxforddown, Asger Markussen; Dansk Texel, Anette Høy Andersen; Dansk Dorset, Morten Jakobsen; Dansk Kerry Hill, Bjarne Wohlfahrt; Dansk Leicester, Bent Shack Nielsen; Dansk Shropshire, Brian Vestesen Lundgaard; Sånefår, Mette Marie Lungholt; Zwartsblesklubben, Ron Bon; Gute får, Hanna Færregaard Andersen; Spæl og Islandske, Camilla Næstholdt Petersen .
Knud Christensen, Harald Jepsen, Henning Nielsen, Kurt Lyder Hansen

Dagsorden:

Pkt. 1 Velkomst ved Henning

Pkt. 2 Nyt fra racerne

Pkt. 3 Status importregler

Pkt. 4. Opfølgning på kårings- og dyrskuebedømmelsesskemaer.

Pkt. 5 Webdyr. Orientering og input fra racerne

Pkt. 6 Individafprøvning og vædderlamsskue – hvem vil gi en hånd?

Pkt. 7 Valg af racerepræsentanter

- Avlsudvalget

- Sundhedsudvalget

- Dyrskueudvalget

Pkt. 8 Eventuelt.

Referat af møde:

Ad 1. Deltagerne præsenterede sig. Der blev valgt stemmetællere til valget under punkt 7. Valgt blev Mette Marie, Harald og Kurt

Ad 2. Der var en general orientering fra racerne bordet rundt. Specifikt nævnes:

- Kerry Hill har et arrangement d. 18. maj, hvor dyrskuedommerne inviteres til at komme og snakke bedømmelse af denne forholdsvis nye race i Danmark. Kontakt Bjarne Wohlfahrt for mere information.

- Texelforeningen har en tur til Sverige i september.

Ad 3. Såneforeningen er ikke enig i det oprindelige forslag vedrørende import diskuteret på sidste møde. Ellers blev der redegjort for status på importregler. Status er, at det nuværende regelsæt bibeholdes. Dog skal skemaer til brug under import ajourføres, så skemaerne stemmer med hensyn til dette arbejde.

Ad 4. Kåringsvægte og Dyrskuebedømmelses filer sendes rundt sammen med referat. Racerne skal melde tilbage inden 8 dage, ellers sendes kåringsvægte videre til Skejby og dommere i den fremsendte form.

Ad 5. Anette gjorde opmærksom på, at den egentlige udvikler på Webdyr-Plus er Lene Trier. Anette foreslog, at Lene Trier deltager på møderne mellem avlsudvalget og Skejby. Avlsudvalget skal undersøge

Dansk Suffolk

www.suffolk.dk

om det er muligt, at lave indeks korrektioner løbende. Avlsudvalget giver racerne besked inden næste møde med Skejby, så kan racerne komme med input på dette tidspunkt også.

Camilla foreslog, at der burde være mulighed for at lave Indavlsprocentberegning. Dette ville være en stor hjælp for især de små racer.

Ad. 6 Der er pt. tilmeldt ca. 30 lam. Der kan sagtens være flere med. Er der interesse, så kontakt Cato Barslund hurtigst muligt. Se www.sheep.dk.

Cato Barslund oplever stor interesse blandt producenterne for at købe lam, der har været med i afprøvningen.

Morten sørger for, at der laves plakater med annoncering af vædderskuet d. 20. september

Ad. 7 Valgt til avlsudvalget af racerne:

- Morten Jakobsen
- Lene Wohlfahrt
- Suppleant Jakob Korsvik

Sundhedsudvalg:

- Ron Bon
- Suppleant Anne Nymand

Dyrskueudvalg:

- Asger Markussen
- Søren Knudsen
- Suppleant Lars Linding.

Ad. 8. Asger Markussen orienterede om den planlagte tur til Frankrig sidst i september. Der er information om turen på www.sheep.dk

Camilla planlægger at der vil blive dommerdag vedrørende spæl og islandske får i december eller januar. Der var en generel debat omkring brug af fåreregistrering og senest webdyr-plus.

Der var en debat omkring avlsudvalgets virke i forhold til den kritik som Richard Andersen har givet udtryk for primært i bladet Får gennem det sidste år.

Landsskuet er ved at være på plads. Det er muligt at have racestand i år uden beregning. Dog skal der betales for leje af borde og el.

Logisk tanken går: Først lam, derpå får

JEG ER MORMOR til tre dejlige piger på 12, 10 og 3 år. De bringer megen glæde og ikke mindst latter med til mormor og morfar.

For fem år siden blev jeg efter et travlt arbejdsliv ramt af en hjerneblødning og sidder nu i kørestol, men klarer mig fint i det daglige.

Lille Vilma på 3 år er sædvanligvis en vild krabat, men de daglige køreture med mor til og fra børnehaven giver stunder til refleksion over livet. Hun stiller lige for tiden dybe spørgsmål som:

- Mor, da du var baby, hvem var så min mor?

Det allerbedste var dog:

- Hvorfor kan mormor ikke gå?

Mor svarer, at mormor er lam og derfor sidder i kørestol. Efter en stund siger Vilma:

- Når hun er lam, hvornår bliver hun så et får?

Logik, ikke? A.J.

Frk. Nielsen sender en hyggepakke til næste gang, I får børnebørn på besøg.

